Ємельянов Олександр Юрійович
д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВ

Для багатьох українських підприємств впродовж останніх років простежувалася тенденція до скорочення обсягів одержуваних фінансових результатів, що, своєю чергою, сприяло входженню таких підприємств у стан фінансово-економічної кризи [1–4]. Внаслідок цього виникала необхідність у впровадженні в таких компаніях інструментарію антикризового фінансового управління [5–7] та в покращенні механізмів формування їхнього фінансового потенціалу [8–13], зокрема у вдосконаленні управління позиковим фінансуванням та іншими способами отримання фінансових ресурсів [14, 15]. При цьому важливе значення має врахування фактору ризику, який, своєю чергою, значною мірою визначається структурою джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємств [16–20] та справляє вирішальний вплив на рівень фінансової стійкості економічних суб'єктів [21–25].

Як свідчить практика господарювання, власники багатьох підприємств погоджуються на додаткове залучення зовнішніх джерел фінансування підприємницької діяльності, зокрема банківського кредиту, якщо ризик позикового фінансування буде компенсований зростанням середньої дохідності активів. Однак власники компаній, як правило, не згодні із тим, щоб ризик позикового фінансування трансформувався у загрозу можливого банкрутства підприємств. У зв'язку з цим актуальним є питання розробки стратегії запобігання банкрутству компаній. Для формування такої стратегії потрібно, насамперед, проаналізувати ретроспективну інформацію про показники прибутковості підприємств та скласти прогноз зміни цих показників у майбутньому.

Розроблення стратегії запобігання банкрутству підприємства повинно базуватися на визначенні таких граничних (максимальних) обсягів залучення кредитних ресурсів, перевищення яких може призвести до неможливості підприємства виконувати свої кредитні зобов'язання повною мірою (зокрема, сплачувати у повному обсязі відсотки за користування банківським кредитом).

Необхідно відзначити, що у першому наближенні гранична величина позики, яку може утримувати підприємство, щоб гарантовано виконувати свої кредитні зобов'язання у частині сплати відсотків за одержаними позиками, буде визначатися з такого рівняння:

$$(K_в + K_п) \cdot E_м = E_п \cdot K_п, \quad (1)$$

де:
$K_в$ – власний капітал підприємства на певну дату, грошових одиниць;
$K_п$ – позичковий капітал підприємства на певну дату, грошових одиниць;
$E_м$ – мінімально можлива прибутковість активів підприємства за величиною прибутку до сплати процентів та податків, частки одиниці;
$E_п$ – середня ставка відсотка за користування позиками, узятими підприємством, частки одиниці.

З рівняння (1) отримуємо:

$$K_г = (K_в \cdot E_м)/(E_п - E_м), \quad (2)$$

де: $K_г$ – гранична (максимальна) величина позики, яку може утримувати підприємство, щоб гарантовано виконувати свої кредитні зобов'язання, грошових одиниць.

Варто зазначити, що стратегія запобігання банкрутству підприємства за своєю сутністю є безризиковою стратегією, тобто при її розробці орієнтуються на найгірші (найбільш несприятливі) умови господарської діяльності (найнижчу прибутковість активів).

Якщо на даний момент часу прибутковість активів підприємства є значно вищою за мінімально можливу, то її спадання (якщо діяльності підприємства не властиві стрибкоподібні процеси) буде тривати певний проміжок часу. У зв'язку з цим гранична величина позикового капіталу буде більшою від тієї його величини, яка розраховується за формулою (2).

З урахуванням вкладеного вище стратегія запобігання банкрутству підприємства повинна передбачати постійний моніторинг величини та структури позикового капіталу суб'єкта підприємництва та регулювання процесу зміни обсягу такого капіталу. При цьому він у будь-який момент часу повинен підтримуватися на рівні, що не перевищуватиме граничну (максимальну) величину позики, яку може залучити підприємство, щоб гарантовано виконувати свої кредитні зобов'язання.

Список використаних джерел:

1. Даніч, В. М. & Пархоменко, Н. О. (2013). Визначення кризового стану підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, (4), 208–218.
2. Кривов'язюк, І. В. & Стрільчук, Р. М. (2016). Діагностика кризового стану інноваційно активних машинобудівних підприємств на базі дискримінантної моделі. *Актуальні проблеми економіки*, (7), 454–465.
3. Романович, О. О. & Свистун, Л. А. (2017). Кризові явища у діяльності українських підприємств та методи їх діагностики. *Молодий вчений*, (11(51)), 1295–1299.
4. Сак, Т. В. (2018). Діагностика причин кризи машинобудівних підприємств України. *Економіка і суспільство*, (19), 604–611.
5. Долбнєва, Д. В. (2015). Сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні та заходи по запобіганню їх неплатоспроможності. *Бізнес Інформ*, (10), 244–249.
6. Зверук, Л. А. & Давиденко, Л. М. (2017). Антикризове управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, (1(2)), 69–75.
7. Ковальчук, Н. О. & Павлюк, А. О. (2016). Антикризовий фінансовий менеджмент як основа управління фінансами вітчизняних підприємств. *Економіка і суспільство*, (3), 203–208.
8. Куліш, Г. П. & Чепка, В. В. (2017). Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільної економіки. *Статистика України*, (1), 29–35.
9. Кунцевич, В. О. (2005). Підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, (1(43)), 68–75.
10. Назаренко, А. С. (2009). Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал». *Економіка. Фінанси*, (8), 22–29.
11. Левченко, Н. М. (2012). Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та довід*, (2), 114–117.
12. Маринич, І. А. (2010). Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, (20.1), 105–108.
13. Турчак, В. В. (2014). Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*, (8(11)), 49–52.
14. Гончар, М. Ф. & Ємельянов, О. Ю. (2009). Вдосконалення механізму прийняття управлінських рішень щодо раціоналізації структури джерел фінансування інвестиційних проектів розвитку підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, (24), 3–6.
15. Ємельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2020). Роль держави у подоланні бар'єрів на шляху до реалізації заходів з енергозбереження на підприємствах. *Економіка та держава*, (10), 24–29.
16. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D. & Lesyk, L. (2020). Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution. *Sustainability*, (12(15)), 6184.

17. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks. *Energies*, (11 (12)), 3529.
18. Lesinskyi, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Symak, A. & Koleshchuk, O. (2018). Substantiation of projects that account for risk in the resource-saving technological changes at enterprises. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, (6(1)), 6–16.
19. Дашко, І. М., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2011). Сутність інвестиційного ризику та його врахування при обґрунтуванні напрямів інвестиційної діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (698), 28–34.
20. Дашко, І. М., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2009). Методичні засади оцінювання ефективності та доцільності реалізації інвестиційних проектів з урахуванням фактору ризику. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (640), 63–69.
21. Павленко, О. П. & Семиліт, І. В. (2016) Економічна сутність фінансової стійкості підприємств: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування. *Молодий вчений*, (7(34)), 113–116.
22. Редько, Л. І. (2007). Використання фінансових ресурсів як джерел фінансування інноваційної діяльності та проблема їх застосування. *Держава і регіони*, (2), 214–217.
23. Гапак, Н. М. & Капштан, С. А. (2014). Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*, (42). 191–196.
24. Козик, В. В., Ємельянов, О. Ю., Загорецька, О. Я., Ґудзь, О. І. & Мельник, В. М. (2017). *Економіка підприємства: [навч. посібник]*. Львів: Простір – М.
25. Чепка, В. В. & Матяш, О. К. (2017). Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*, (12), 649–655.